

ДО:

**ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА РБ
КОМИСИЯ ПО КУЛТУРАТА КЪМ НС НА РБ
ПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА РБ
ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ПО
ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФОНДОВЕ И ИКОНОМИЧЕСКАТА
ПОЛИТИКА
МИНИСТЪРА НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И
БЛАГОУСТРОЙСТВОТО
МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ
МИНИСТЪРА НА ТУРИЗМА
ОМБУДСМАНА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛНОТО СДРУЖЕНИЕ НА ОБЩИНИТЕ В РБ
БЪЛГАРСКА ТЕЛЕГРАФНА АГЕНЦИЯ**

КОПИЕ:

**ЮНЕСКО
ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ
СЪВЕТ НА ЕВРОПА
ИКОМОС ИНТЕРНАЦИОНАЛ**

ДЕКЛАРАЦИЯ

Ние, представители на нестопански организации, граждански инициативи, академични общности, професионални и творчески организации и експерти в областта на културното наследство, създаваме отворен кръг от партньори-съмишленици, наречен **ФОРУМ КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО**, като страна в диалога с държавата за съхраняване на автентичността на българското културно наследство и за усъвършенстване на националната политика за неговото опазване в съответствие с международните документи, с принципите, методите и етиката на съвременната консервация и реставрация.

Обединява ни дълбоката загриженост за съдбата на българското културно наследство, застрашено да бъде необратимо увредено от нарастващата практика да се изграждат измислени бутафории на български културни ценности, достигнали до нас частично запазени. Тъй като липсва достоверна информация за това как са изглеждали някога тези ценности, тяхната днешна реконструкция - възстановяване „до зъбер” и „до керемидата”, основано единствено на предположения, представлява недопустима фалшификация на истината за техния оригинал, която поразява неговата автентичност - истинност.

Това е в противоречие със същностната етика на съвременната научна консервация и реставрация. Според нея автентичността представлява основно качество на паметника, което го прави безценно историческо свидетелство; то трябва

да бъде предадено на бъдещите поколения в цялото му богатство, като „прозорец към историята”. Поради това, отхвърляме категорично днешната практика на ново строителство на крепости, дворци и църкви, която подменя миналото, решително се противопоставяме на агресивното, заблуждаващо широката общественост пропагандиране на тези практики от представители на държавни институции с недопустимо арогантен, обиден и клеветнически спрямо професионалните кръгове тон и **заявяваме:**

- Тази практика противоречи на международните конвенции, ратифицирани от България, на българския Закон за културното наследство, който изисква „максимално запазване на автентичността” на културните ценности, и на редица други международни документи и харти;
- Решенията за реконструкциите се вземат непрозрачно, често на политическо ниво, без професионален и експертен дебат по тях;
- В риск е поставена експертността, професионализма в опазването на културното наследство, утвърдени преди 50 години с професионалния кодекс на реставрацията - Венецианската харта, и с основаването на най-голямата международна експертна неправителствена организация в тази област – ИКОМОС;
- Деформирана е националната политика за опазване на наследството, тъй като приоритет в нея става новото строителство на измислени „паметници”, за които досега са инвестирани десетки и се очаква да бъдат инвестирани стотици милиони лева, включително от европейски фондове. В същото време 40-те хиляди автентични български ценности реално се рушат - за тях държавната отделя едва 500 х. лв. ежегодно;
- Създава се погрешна представа за културния туризъм – обществото е убеждавано, че една културна ценност може да стане „атрактивна” само, ако се ”вдигне” в бутафорен обем, докато устойчивият културен туризъм пази автентичността на наследството.
- Подценява се новаторското архитектурно творчество за интерпретация и представяне на наследството с участието на най-съвременни творчески методи и технологии, и се лансират като успешни единствено иззидани от камък и бетон макети на измислени „паметници”.

Като имаме пред вид горното, **настояваме:**

1. За диалог и партньорството между държавата и експертните общности за съдбата на българското недвижимо културно наследство, като ФОРУМ КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО да бъде страна в този диалог. Считаме за важно диалогът да започне с оценка на днешната практика за опазване на културното наследство, проведена с национална и с международна експертиза. Предвид изключителната обществена значимост на поставените проблеми считаме за целесъобразно той да бъде публичен и да се проведе най-късно до септември на тази година, след което дебатът да продължи за усъвършенстването на националната политика в тази област - стратегия, законодателство и управление.
2. Да се запази и утвърди експертното начало при вземане на решения за опазване на културното наследство. Във всички фази на проектите, които засягат културните ценности, решенията да бъдат вземани прозрачно и след научно-професионална оценка, с участието на компетентни експерти - проучватели и реставратори, както и на експертни граждански организации – в съответствие с разпоредбите на чл.4 от Закона за културното наследство и в духа на Декларацията на Съвета на Европа за ролята на гражданските организации в опазването на културното наследство (Порторож, 2001), Рамковата конвенция на Съвета на Европа за значението на културното наследство за обществото (Фаро, 2005) и Декларацията на Съвета на

Европа за културното наследство на 21 век за по-добър живот заедно. Към обща стратегия за Европа (Намюр, 2015).

3. За всички недвижими културни ценности да бъде прилагана научната консервация и реставрация при пълно съобразяване с международните документи, с принципите и методите за съхраняване на автентичността и за превръщането на културните ценности в продукти на устойчив културен туризъм, с респект и грижа към тяхната автентичност.
4. Министерство на културата и Министерство на регионалното развитие и благоустройството с участието на експертни организации, включително и ФОРУМ КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО, да разработят специфични изисквания - методически насоки към проектите, свързани с опазване на културното наследство, реализирани със средства по европейско финансиране.
5. Да се създаде задължително изискване (норма) решението за съгласуване на проектите за намеса по недвижимите културни ценности от световно и национално значение да се предшества от независима експертна оценка на въздействието на проектните предвиждания върху автентичността на културните следи. Оценката да се оповестява публично чрез националните медии и електронната страница на общината, на чиято територия е обектът, и да се съпровожда от публичен научно-професионален дебат.
6. Понастоящем за всички проекти, които са в процес на изпълнение или в процедура за съгласуване, във връзка с които има подаден сигнал от експертни и граждански организации за опасност от нарушаване на автентичността, държавните органи, отговорни за културното наследство, да инициират незабавно независима експертна оценка.
7. При доказано противоречие с международните документи и българското законодателство, установено в резултат на независима експертна оценка, да бъдат спряни всички проекти за хипотетични реконструкции, които нарушават автентичността на оригиналните културни ценности и на естествената им природна или урбанизирана среда.
8. Да се осигури от страна на публичните власти навременна, публично огласена, предварителна информация, относно намеренията за намеси в културните ценности, предоставена за целите на научно-професионален дебат върху тях.
9. Да се въведе задължително конкурсно начало за всички проекти, свързани с опазването на културните ценности от световно и национално значение.
10. Държавата да гарантира осъществяването на експертен мониторинг както върху състоянието на културните ценности така и върху процеса на реализация на проектите за тяхното опазване.
11. Да се създадат постоянно действащи обучителни програми за опазване на културното наследство и за културен туризъм, с цел изграждане на капацитет и разбиране в тази област на местните власти, религиозните общности, професионални гилдии и широката общественост.

Заедно с това, ФОРУМ КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО апелира към българските медии да отразяват експертната гледна точка в опазването на културното наследство, да съдействат за повишаване на разбирането за принципите и етиката на реставрацията и за същността на устойчивия културен туризъм.

Горните констатации и предложения са в духа и на писмото на ИКОМОС ИНТЕРНАЦИОНАЛ до българските власти от 8 април 2015

Настоящата Декларация е приета от ФОРУМ КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО на неговата учредителна конференция на 29 май 2015.